

Niet-technische samenvatting 2017880

1 Algemene gegevens

- 1.1 Titel van het project Onderzoek aan habitatgebruik van wilde vogels ten behoeve van beleid, beheer en wetenschap
- 1.2 Looptijd van het project Mei 2017 – Mei 2022
- 1.3 Trefwoorden (maximaal 5) Vogelonderzoek, Nederland, Habitatgebruik, Zenders, Loggers

2 Categorie van het project

- 2.1 In welke categorie valt het project.
- U kunt meerdere mogelijkheden kiezen.*
- Fundamenteel onderzoek
- Translationeel of toegepast onderzoek
- Wettelijk vereist onderzoek of routinematige productie
- Onderzoek ter bescherming van het milieu in het belang van de gezondheid of
- Onderzoek gericht op het behoud van de diersoort
- Hoger onderwijs of opleiding
- Forensisch onderzoek
- Instandhouding van kolonies van genetisch gemodificeerde dieren, niet gebruikt in andere dierproeven

3 Projectbeschrijving

- 3.1 Beschrijf de doelstellingen van het project (bv de wetenschappelijke vraagstelling of het wetenschappelijk en/of maatschappelijke belang)
- De algemene doelstelling van dit project is het verkrijgen van een verbeterd inzicht in het habitatgebruik van in het wild levende vogelsoorten via metingen met zenders . Op basis van deze data kunnen beter onderbouwde beslissingen worden genomen hoe deze soorten of populaties kunnen worden beschermd en/of hoe de habitats waar deze soorten in leven kunnen worden beschermd en beheerd. Daarnaast is het met behulp van deze gegevens ook mogelijk om de effecten in te kunnen schatten van menselijke ingrepen en veranderingen (positief of negatief) aan het leefgebied van de onderzochte soorten.

- 3.2 Welke opbrengsten worden van dit project verwacht en hoe dragen deze bij aan het wetenschappelijke en/of maatschappelijke belang?
- Natuurwaarden in het algemeen staan onder druk, waarbij veel vogelsoorten in meer of mindere mate bedreigd worden door (economische) menselijke ontwikkelingen. Hierdoor is er een brede noodzaak voor kennis over het leefgebied van vogels en deze kennis kan worden vergaard met zenders. Op basis van deze kennis is het mogelijk om de effecten van menselijke ontwikkelingen en ingrepen op vogels beter in te schatten om een succesvolle bescherming van vogels te waarborgen. Daarnaast levert dit onderzoek ook fundamentele kennis op van de ecologie van de onderzochte soorten.
- 3.3 Welke diersoorten en geschatte aantallen zullen worden gebruikt?
- Alle Nederlandse vogelsoorten, maximaal 300 vogels in vijf jaar (jaarlijks gemiddeld 3 projecten met gemiddeld 20 adulten en/of kuikens)
- 3.4 Wat zijn bij dit project de verwachte negatieve gevolgen voor het welzijn van de proefdieren?
- Bij het vangen van vogels lijden ze geen pijn lijden of raken ze doorgaans niet vast in het net, alleen bij enkele specifieke vangtechnieken (kanonnet, mistnet) is dit wel het geval. Daarnaast kan tijdens het vangen middels verstoring ongerief worden veroorzaakt bij andere dieren in een kolonie. Dit ongerief is van korte duur en vaak beperkt tot een kleine straal (tot 50 meter) rond de vangactiviteiten en zal nooit een effect hebben op de reproductie van een individu of de populatie.
- Het ongerief voor het gevangen individu bestaat uit stress door een tijdelijke beperking van de bewegingsvrijheid tijdens het ringen en het aanbrengen van de zender. De zenders die de vogels dragen zijn (zeer) licht en in de meeste gevallen vallen vanzelf af. Er is in het verleden waargenomen dat het individueel broedsucces van gevangen vogels kan verminderen, negatieve effecten op de overleving op het individu zijn echter nooit waargenomen.
- Incidenteel wordt bij de gevangen vogels bloed afgenomen en/of een enkele (borst)veer getrokken om de herkomst, conditie, dieet en/of geslacht van de vogel te kunnen bepalen. Het afnemen van bloed wordt niet bij elk zenderproject toegepast en wordt ook nooit een op zichzelf staand doel, maar wordt uitsluitend als onderdeel van een zenderproject uitgevoerd. Deze handelingen nemen hooguit enkele minuten in beslag, maar meestal veel korter en zorgt voor licht ongerief.
- 3.5 Hoe worden de dierproeven in het project ingedeeld naar de verwachte ernst?
- Voor alle dieren wordt het dragen van de zenders ingeschat als licht ongerief. De kortdurende vangst voorafgaand aan het aanbrengen van de zender wordt in de meeste gevallen ingeschat als matig ongerief en bij vangen op het nest in een nestkast als licht ongerief (de vogel wordt uitsluitend tijdens het in hand houden van in bewegingsvrijheid beperkt).
- 3.6 Wat is de bestemming van de dieren na afloop?
- Het onderzoek is gericht op levende dieren in het wild. Er wordt gestreefd om technieken te gebruiken waarbij vogels hun zenders verliezen na afloop van de studieperiode. Hierdoor kunnen de vogels gewoon in leven blijven en functioneren zonder enig vervolgongerief.

4 Drie V's

4.1 **Vervanging**

Geef aan waarom het gebruik van dieren nodig is voor de beschreven doelstelling en waarom proefdiervrije alternatieven niet gebruikt kunnen worden.

Het onderzoek richt zich op hoe in het wild levende vogels gebruik maken van hun leefomgeving. Vogels zijn zeer mobiel en kunnen makkelijk lange afstanden afleggen en hebben daarom enorme territoria, foerageerranges en trekroutes. Daarom zijn algemene voorspellingen over waar ze heen vliegen niet betrouwbaar. Tegelijkertijd is het van een afstand waarnemen en volgen van de meeste vogelsoorten zeer moeilijk.

Met zenders worden gedetailleerde gegevens verkregen met een minimum aantal dieren. Met gewone vogelringen worden minder nauwkeurige gegevens verzameld met veel meer dieren. Ook het fysiek volgen van vogels is vaak geen haalbare optie, omdat vliegsnelheden te hoog zijn, en leefgebieden van de meeste soorten moeilijk toegankelijk.

Vervanging door dieren uit gevangenschap is niet mogelijk omdat deze dieren veelal niet in gevangenschap gehouden worden en ook niet het natuurlijke habitatgebruik van de doelsoort en doelpopulatie zullen vertonen.

4.2 **Vermindering**

Leg uit hoe kan worden verzekerd dat een zo gering mogelijk aantal dieren wordt gebruikt.

Het gebruik van zenders beperkt het aantal benodigde dieren ten opzichte van algemene ringmethodes. Binnen projecten worden slechts een beperkt aantal individuen van een populatie gevangen, echter er moet wel gedegen rekening worden gehouden dat bij het gebruik van te weinig vogels het gevaar kan ontstaan dat de verkregen gegevens statistisch niet toereikend zijn om goede conclusies te trekken. Daarom dient per project een gedegen afweging of power analyse te worden gedaan om het gebruikte aantal dieren vooraf te definiëren.

4.3 **Verfijning**

Verklaar de keuze voor de diersoort(en). Verklaar waarom de gekozen diersmodel(len) de meest verfijnde zijn, gelet op de doelstellingen van het project.

Ons onderzoek wil achterhalen hoe in het wild levende vogels gebruik maken van hun leefgebied. De zenders zijn zeer licht, ze wegen niet meer dan 3% van het lichaamsgewicht, en meestal streven wij naar nog lagere grenswaarden. De bevestigingsmethode wordt voorafgaand en aan ieder onderzoek getest en zo nodig aangepast voor elke specifieke vogelsoort, en ook tijdens het onderzoek kunnen noodzakelijke aanpassingen worden gedaan met de vogel in de hand. Hierdoor wordt gewaarborgt dat de bevestiging los raakt na afloop van de studieperiode en de bewegingsvrijheid van de vogel niet kan verminderen.

Vermeld welke algemene maatregelen genomen worden om de negatieve (schadelijke) gevolgen voor het welzijn van de proefdieren zo beperkt mogelijk te houden.

De tijd dat een vogel zijn bewegingsvrijheid verliest tijdens het vangen, zal worden geminimaliseerd door alle handelingen adequaat, snel en efficiënt uit te laten voeren door uitsluitend met gekwalificeerd en bekwaam personeel te werken die verstand hebben van de te gebruiken soort.

De gegevens van de zenders worden op afstand uitgelezen, waardoor de vogels niet gevangen hoeven te worden voor de data. Daarnaast worden de zenders bevestigd met lijm of een harnas dat na afloop van de studieperiode vanzelf losraakt en waardoor de vogel de zender verliest.

Publicatie datum

7 juni 2017

Beoordeling achteraf

Nee

Andere opmerkingen

Nee